

ДО
АКРЕДИТАЦИОННИЯ
СЪВЕТ НА НАОА

ДОКЛАД

НА ПОСТОЯННАТА КОМИСИЯ ПО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И СПОРТ ЗА
РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ИЗВЪРШЕНОТО ОЦЕНЯВАНЕ ПО ПРОЦЕДУРА ЗА
ПРОГРАМНА АКРЕДИТАЦИЯ НА ДОКТОРСКА ПРОГРАМА

„МЕДИЦИНА НА БЕДСТВЕНИТЕ СИТУАЦИИ“

**ОТ ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ 7.1. МЕДИЦИНА,
ОБЛАСТ НА ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ 7. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И СПОРТ
ВЪВ ВОЕННОМЕДИЦИНСКА АКАДЕМИЯ - СОФИЯ**

Уважаема г-жо Председател на АС на НАОА,

Постоянната комисия по здравеопазване и спорт предоставя на Вашето внимание настоящия доклад за резултатите от извършеното оценяване по процедура за програмна акредитация на докторска програма *„Медицина на бедствените ситуации“* от професионално направление 7.1 Медицина, област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт във Военномедицинска академия – София.

Докладът е разработен в съответствие с чл. 78 от ЗВО и съгласно критериалната система за програмна акредитация на ОНС „доктор“ в съответствие със стандартите и насоките за осигуряване на качеството в европейското пространство за висше образование /ESG/ - част 1 /1-10.

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ХРОНОЛОГИЯ НА ПРОЦЕДУРАТА

II. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРЕПОРЪКИТЕ ОТ ПРЕДХОДНАТА АКРЕДИТАЦИЯ

III. КОНСТАТАЦИИ И ОЦЕНКИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА КРИТЕРИИТЕ ЗА ПРОГРАМНА АКРЕДИТАЦИЯ НА ДОКТОРСКА ПРОГРАМА В СЪОТВЕТСТВИЕ СЪС СТАНДАРТИТЕ И НАСОКИТЕ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО В ЕВРОПЕЙСКОТО ПРОСТРАНСТВО ЗА ВИШЕ ОБРАЗОВАНИЕ /ESG/ - ЧАСТ 1 /1-10/ И ПО СМИСЪЛА НА ЧЛ. 78, АЛ. 3 ОТ ЗВО /ТАБЛИЦА 5/, ПРИЕТИ ОТ АС НА НАОА НА 20.10.2016 Г.

IV. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

V. ПРОЕКТ НА ПРЕПОРЪКИ НА ПОСТОЯННАТА КОМИСИЯ

I. ХРОНОЛОГИЯ НА ПРОЦЕДУРАТА

№ по ред	Решения	Номер и дата на протокол/дата на извършено действие
1.	Откриване на процедурата от АС	Протокол №10/08.04.2021 г.
2.	Експертна група: Ръководител: проф. д-р Вили Захариев, дм Членове: 1. проф. д-р Ирина Стоилова, дмн 2. доц. д-р Искра Такева, дм Наблюдаващ процедурата: Проф. Димитър Михайлов, д-р	Протокол №4/23.02.2023 г.
3.	Извършено посещение на ЕГ	21.03.2023 г.
4.	Обсъждане и приемане на доклада на ЕГ от ПК	Протокол №18/23.05.2023 г.
5.	Обсъждане и приемане на доклада на ПК и изпращането му до висшето училище за становище	Протокол №18/23.05.2023 г.
6.	След изтичане на срока по чл. 38, ал. 2 от ПДНАОА /относно становището на оценяваната институция/ ПК предоставя доклада на АС	

1. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРЕПОРЪКИТЕ ОТ ПРЕДХОДНАТА АКРЕДИТАЦИЯ

Докторската програма по **Медицина на бедствените ситуации** от професионално направление 7.1. Медицина във Военномедицинска академия е акредитирана с решение на Акредитационния съвет от 21.01.2016 г. с обща оценка **8.42**, срок на валидност на акредитацията 5 години, **без да са отправени препоръки.**

За периода 2016 – 2022 г., по докторска програма „Медицина на бедствените ситуации“, професионално направление 7.1 Медицина, в Катедра „Медицина на бедствените ситуации“ са обучавани трима докторанти.

III. КОНСТАТАЦИИ И ОЦЕНКИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА КРИТЕРИИТЕ ЗА ПРОГРАМНА АКРЕДИТАЦИЯ НА ДОКТОРСКАТА ПРОГРАМА В СЪОТВЕТСТВИЕ СЪС СТАНДАРТИТЕ И НАСОКИТЕ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО В ЕВРОПЕЙСКОТО ПРОСТРАНСТВО ЗА ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ/ ESG/- ЧАСТ 1 /1-10/ И ПО СМИСЪЛА НА ЧЛ. 78, АЛ. 3 ОТ ЗВО (ТАБЛИЦА 5)

Въз основа на изводите на Експертната група в доклада се оценява изпълнението/ неизпълнението на всички критерии за програмна акредитация на докторски програми в съответствие на стандартите и насоките за осигуряване качеството в Европейското пространство за висше образование (ESG) – част 1 (1-10) и по смисъла на чл. 78, ал. 3 от ЗВО, както следва:

Стандарт 1. Политика за осигуряване на качеството.

Критерий 1.1. ВМА има публично оповестена, с официален статут и отчетност политика за осигуряване на качеството на обучението по докторската програма.

По 1.1.1. Целите и задачите на обучението по докторска програма „Медицина на бедствените ситуации“ са формулирани ясно, задачите са конкретизирани и добре обосновани. Теоретичната и практическа подготовка на докторантите са съобразени с тяхната професионална подготовка и със задачите, които имат да изпълняват в системата на здравеопазване при екстремни условия. Насочеността в обучението и ръководството на докторантите е свързана със специфичните аспекти на методологията на научното изследване на специалността, с практическата реализация, съобразно необходимостта от изградени специалисти в тази област.

По 1.1.2. Системата за качество във ВМА се реализира чрез: *Комисия за управление и оценка на качеството на учебния процес и Отговорник по качеството на Катедрата.* Комисиите по качество анализират развитието на докторантите, обсъждат провеждането на изпити, колоквиуми и трудности в процеса на подготовка на докторантите, защитата на докторските дисертации, адекватността на програмите, материалната база и др. Учебната документация се актуализира своевременно, като се отчитат новостите в научно и методическо отношение, както и измененията в нормативната база. Действащите правила, отнасящи се към докторските програми, са актуализирани съобразно новата нормативна база.

Приемът, конкурсите, изборът и обучението на докторантите се осъществява съгласно Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности във ВМА, в съответствие със Закона за висшето образование (ЗВО), Закона за развитие на академичния състав в Р България (ЗРАСРБ) и правилника за неговото прилагане. Във ВМА се изготвя „Досие на докторанта“, в което се съдържат всички материали и документи, свързани с докторантския цикъл до защитата. Досиетата се съхраняват в служба „Учебна и научноизследователска дейност“ (УНИД) и в текущия архив на обучаващото звено. При провеждането на срещите, експертите се запознаха с архивираната и настояща документация.

Контролът върху качеството на дейностите свързани с докторските програми се извършва и при провежданите *системни и извънредни одити.* Комисията по качеството в професионалното направление и специалността планира и *осъществява два пъти*

годишно вътрешни одити за оценка на качеството и функциониране на съответните програми за обучение. Катедра „Медицина на бедствените ситуации“ е сформирана като самостоятелно звено от 2019 г. и оттогава всяка година се извършват регулярно текущи одити. **Резултатите показват, че не са установени несъответствия свързани с провеждането на обучение и процедури по докторските програми.**

По 1.1.3. ВМА изгражда и прилага политика за осъществяване взаимовръзката между научните изследвания и обучението по докторската програма в рамките на националния и институционалния контекст.

Голяма част от научните изследвания на академичния състав от Катедра „Медицина на бедствените ситуации“ е съобразена с тематиката на докторската програма. Към ВМА е създадено *Училище за докторанти*, с цел подпомагане на младите научни работници при изготвянето и оформянето на публикации, и при разработването на дисертационните им трудове.

Докторантите и преподавателите прилагат европейските научно-образователни стандарти в своята научна, учебна и методична работа като резултат от проведеното обучение и мотивиращо ръководство, съгласно утвърдените програми, както и вследствие проведени обучения и специализации във водещи в това направление институции у нас и в Европа. *Предлага се обучение, което съответства на съвременните постижения в науката и се признава от академичните общности.*

Учебните програми се актуализират ежегодно и изцяло покриват изискванията за съответната специалност. Резултатите от научноизследователската дейност се представят на лекции и научни форуми. Съществуват възможности резултатите от дисертационните трудове да се публикуват в списание „*Военна медицина*“, други български и чужди издания, и така да се създават взаимовръзки между научните изследвания и обучението по докторската програма.

По 1.1.4. Във ВМА е създадена система, гарантираща качеството на научноизследователската дейност и стриктното спазване на етичния кодекс. Преподавателският състав реализира своите задачи по обучението в мултиетническа и мултикултурна среда и всякакви форми на дискриминация са неприемливи и неприемливи. Контролът се включва на различни етапи от разработването на научните проекти до публикуване на резултатите. Преди стартиране, всички научни изследвания върху хора и животни, подлежат на начална експертна оценка от *Етичната комисия на ВМА*, учредена със Заповед на Началника Военномедицинска академия. Обект на експертна оценка на Етичната комисия са клинични и неклинични биомедицински и медико-социални научни изследвания върху хора, научни изследвания с използването на персонална биомедицинска информация, както и етични проблеми, отнасящи се до защита на обществените интереси от недобросъвестни действия на изследователите при продукцията, съобщаването, предлагането и публикуването на резултатите от научните изследвания. Етичната комисия осъществява и периодичен надзор и дава становище относно етичните аспекти на научните изследвания. *Въведена е практика всички докторанти преди защита да подават декларация за оригиналност на данните.*

Отпечатването на научни статии в списание „*Военна медицина*“ – издание на ВМА и Българското научно дружество по военна медицина става след предварително рецензиране на представените материали. Рецензентите се определят от Редколегията на списанието, което предполага, че *100% от публикациите са рецензирани*. Полагат се максимални усилия за публикуване на резултатите от проучванията в международни списания с висок импакт-фактор или рефериращи се в авторитетни бази данни.

Във ВМА съществува *автоматизирана система за контрол на плагиатството*. По този начин се проверява процента на плагиатство преди подаване на ръкопис за

публикуване и предварително се извършат необходимите корекции, с оглед спазване на етичните принципи при публикуване. Лесният за употреба интерфейс дава възможност за получаване на нужните резултати в рамките на минути. Програмата помага на редактори, автори и рецензенти да предотвратят нарушения чрез сравняване на сходството на ръкописите.

В Катедра „Медицина на бедствените ситуации“ не са констатирани случаи на дискриминация, изпитни измами и плагиатство.

Констатации от проверката по Стандарт 1:

Военномедицинска академия има публично оповестена, с официален статут и отчетност политика за осигуряване на качеството на обучение по докторска програма „Медицина на бедствените ситуации“. Образователната дейност в обучаващото звено на ВМА е в съответствие с изискванията и отговаря на действащите законови наредби.

Стандарт 2. Разработване и одобряване на програмите.

Критерий 2.1. Военномедицинска академия изгражда и прилага процедури за разработване, одобряване, наблюдение и обновяване на докторските програми при съдействието на високо квалифицирани учени, представители на промишлеността и други заинтересовани страни.

По 2.1.1. Докторската програма по „Медицина на бедствените ситуации“ във ВМА се извършва съгласно съвременните тенденции в развитието на тази специалност, като се следят новостите в издаваната специализирана литература от български и чужди автори, както и образователни електронни източници. Членовете на Катедрата са експерти в научната област „Медицина на бедствените ситуации“, участват в представителни професионални и научни организации в България и чужбина, което позволява споделяне на опит и добри практики при разработване на програмите и определяне на приоритетите на изследователската дейност.

Предлаганата докторска програма съответства на академичната среда, предоставя възможност за развитие на новите кадри в Катедрата и отговоря на потребностите за продължаване на обучението на завършилите съответна магистърска степен.

По 2.1.2. Действащата учебната документация по настоящата докторска програма е съобразена с нейната специфика, следва своите задължителни академични стандарти, периодично се обновява и е подчинена на актуалните нормативни документи.

Регламентите за процедурите по прием и обучение, както условията и реда за придобиване на ОНС „Доктор“, са уредени съгласно Закона за развитието на академичния състав в Република България, Правилника за развитието на академичния състав (ПРАС) и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности във ВМА. Разработени са детайлни процедури за прием на редовни, задочни и докторанти на самостоятелна подготовка въз основа на действащото законодателство, публикувани на интернет-страницата на ВМА.

Контролът по изпълнението на учебните планове на докторантите от ВМА се осъществява от научния ръководител, от основното звено, в което е зачислен докторанта и от служба „УНИД“.

Цялата документация (учебни планове и учебни програми) периодично се анализира и се обновява с активното участие на докторантите и техните научни ръководители. Промените в учебната документация се базират на спазване на

регламентирани процедури, създаващи възможност за непрекъсната актуализация на учебните планове, програми и квалификационни характеристики. Всяка промяна в учебен план или въвеждането на нов учебен план се прави по предложение на Катедрения съвет, обсъжда се и се одобрява на Академичния съвет на ВМА.

По 2.1.3. Докторската програма по Медицина на бедствените ситуации отговаря на съвременните тенденции за ясно дефиниране на професионалните компетенции в областта на Управлението при кризи и бедствия в европейските страни поставени в центъра на дейностите на Emergency Response Coordination Centre създаден в ЕС и Българското научно дружество по медицина на катастрофите (БНДМК).

Учебната документация за обучение на докторанти по докторска програма „Медицина на бедствените ситуации“ във Военномедицинска академия е представена ясно и съдейства за стриктното изпълнение и спазване на всички основни етапи в подготовката на дисертационния труд на докторанта, при контрол от страна на научния ръководител.

По 2.1.4. Докторската програма по Медицина на бедствените ситуации заема *важно място в обществените потребности на региона и страната, поради актуалността на темите, засягащи социално-значими интердисциплинарни проблеми.* Обучението по докторската програма включва изследвания, които могат да придобият оригинален или приложен характер и много от тях да бъдат включени в практиката. Това прави направлението високо конкурентно, а резултатите от научните разработки могат да послужат за основа на нови изследвания.

Съществува тясна колаборация между преподавателите от Катедра „Медицина на бедствените ситуации“ и останалите катедри, клинични звена и различни академични и социални структури в София и страната. Тя се осъществява посредством съвместни инициативи: провеждане на работни срещи и научни събития, сътрудничество по проекти. Международните контакти, съвместните научни разработки с научни колективи извън страната, участието в международни научни форуми в чужбина, са предпоставка за подготовка на докторантите съобразно Европейските изисквания и тяхната конкурентоспособност на пазара на труда у нас и в чужбина.

По 2.1.5. Академичният състав на Катедра „Медицина на бедствените ситуации“ е добре осведомен за научните достижения и докторските програми по настоящата специалност в другите висши училища на България. Участието им в национални и международни научни форуми ги прави информирани относно съвременните тенденции за развитие на тази научна специалност, методите за обучение и конкурентната среда, в която е разположена докторската програма.

Със сертифицирането по ISO и въвеждането на Европейската система за трансфер на кредити и непрекъснатото усъвършенстване на програмите за обучение, с включването по европейски програми за научен обмен, ВМА подготвя докторанти, чиято подготовка съответства на Европейските критерии.

Докторската програма по Медицина на бедствените ситуации е сравнима с аналогични програми на други висши училища в Р България, Европейския съюз и извън Европейския съюз, което позволява професионална мобилност на докторантите.

По 2.1.6. Приемът и подготовката на докторантите се осъществява в съответствие със ЗВО, ЗРАСРБ, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Наредбата за държавните изисквания за приемане и обучение на докторанти. Процедурите за наблюдение, контрол и оценка на състоянието на документацията, свързана с докторските програми са заложили в Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности във ВМА. Във ВМА е учредена

и успешно функционира *Комисия за управление и оценка на качеството на учебния процес*, чиято цел е постигане на високо ниво на качеството на обучение, научноизследователска и преподавателска дейности. На Катедрено ниво, контролът се осъществява от *Отговорниците по качество*. **За отчетния период Катедра „Медицина на бедствените ситуации“ е одитирана два пъти годишно за оценка на качеството и функциониране на съответните програми за обучение.**

Действащата документация за обучение на докторанти по докторска програма „Медицина на бедствените ситуации“ във Военномедицинска академия съдейства за стриктното изпълнение и спазване на всички основни етапи в подготовката на дисертационния труд на докторанта.

Констатации от проверката по Стандарт 2:

ВМА изгражда и прилага процедури за разработване, одобряване, наблюдение и обновяване на докторските програми при съдействието на високо квалифицирани учени и представители на други заинтересовани страни. Учебната документация по настоящата докторска програма е съобразена с нейната специфика и следва своите задължителни академични стандарти.

Стандарт 3. Обучение, преподаване и оценяване, ориентирани към студентите.

Критерий 3.1. Съществува система от правила и дейности, свързани със стимулиране на мотивацията и активната позиция на докторантите в процеса на обучението и провеждането на научни изследвания, както и подготовката на дисертационния труд.

По 3.1.1. Подготовката на докторантите по Медицина на бедствените ситуации се реализира чрез съвременни образователни форми и методи, включващи разнообразни тематични курсове, лекции, семинари, решаване на казуси, интернет-базирани средства, планиране и провеждане на научни разработки, и др., при използване на научните постижения по докторската програма. *Във ВМА е осигурен достъп до най-големите световни и европейски научноизследователски бази данни, лицензирани от Министерството на образованието и науката: Web of Science, Scopus и EBSCO.*

През 2021 г. във ВМА е създаден *Високотехнологичен симулационен тренировъчен център*. Използвани са *високотехнологични манекени*, симулиращи основни жизнени функции на човешкия организъм, различни патологични състояния и травми. Медицинската симулация включва симулирани пациенти, образователни модули с подробни симулационни анимации, произшествия и военни ситуации, свързани с националната сигурност и реагиране при извънредни ситуации.

По 3.1.2. На институционално ниво обучението на докторантите във ВМА се осъществява по система, която непрекъснато се актуализира, успоредно с развитието на научните постижения. Създадено е и успешно работи *Училище за докторанти*. Дейността му е насочена към развитието и разширяването на научния и изследователски потенциал на Военномедицинска академия. Училището за докторанти организира специализирани курсове с цел да се подпомогнат младите научни работници при изготвянето и оформянето на публикации, и при разработването на дисертационните им трудове. Периодично се организират и специализирани езикови курсове за подготовка както на преподавателския състав, така и на докторантите.

За подготовката на докторантите в Катедрата по Медицина на бедствените ситуации има установени отношения с водещи специалисти от Френското дружество по медицина на катастрофите, Балканския военномедицински комитет, Съюза на учените в България, Българското научно дружество по обществено здраве и други. Тези контакти допълват и разширяват възможностите за обучение на докторантите, за съвместни научни разработки, за участие в международни научни форуми и са предпоставка за прилагане на съвременни образователни форми и методи в подготовката по докторската програма.

По 3.1.3. Индивидуалните учебни планове на докторантите конкретизират отделните етапи при подготовката на дисертационния труд. Индивидуалният учебен план се съхранява в досието на докторанта в служба „УНИД“ и в документацията на Катедрата. Индивидуалният план на дисертанта е разработен съвместно с научния ръководител, разгледан е и обсъден на заседание на Катедрен съвет и утвърден от Академичния съвет. В края на всяко тримесечие от периода на обучението редовните докторанти трябва да представят отчети, в които описват преминалите етапи от обучението си, научните изследвания, постигнатите резултати през периода. Тези отчети, подписани от научния ръководител, се представят за обсъждане на Катедрен съвет. Изпълнението на индивидуалните учебни планове от докторантите се следи от научния ръководител и ръководителя на Катедрата. Всяка завършена година от подготовката на докторанта трябва да завърши с годишен отчет за изпълнението на индивидуалния план, обсъден на Катедрен съвет, където се гласува *атестационна оценка* и приемане насоки за следващите етапи на подготовка.

По 3.1.4. Съгласно Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности във ВМА, се изготвя „Досие на докторанта“, в което се съдържат всички материали и документи, свързани с неговото зачисляване, подготовка, атестиране и разработване на дисертационния труд. Контролът по изпълнението на учебните планове на докторантите се осъществява от научния ръководител, от основното звено, в което е зачислен докторанта, и от служба „УНИД“ на ВМА.

Докторантите полагат изпит по специалността, съгласно индивидуалния учебен план пред комисия и по конспект, предложени от Катедрения съвет. Комисията се определя със заповед на Началника на ВМА по предложение на Началника на Катедрата и е в състав от най-малко 3-ри хабилитирани лица и с участието на научния ръководител на докторанта. Протоколът от изпита се предава в служба „УНИД“ към досието на докторанта.

По 3.1.5. Във Военномедицинска академия има ред и правила за разглеждане на жалби. Всяка жалба се завежда в деловодството, откъдето се придвижва до Началника на ВМА. В зависимост от характера на жалбата тя се пренасочва за разглеждане в съответния ресор, където се сформира комисия от специалисти.

През отчетния период в Катедра „Медицина на бедствените ситуации“ не са постъпвали жалби от докторанти и преподаватели във връзка с докторските програми.

Констатации от проверката по Стандарт 3:

Съществува система от правила и дейности, свързани със стимулиране на мотивацията и активната позиция на докторантите в процеса на обучението и провеждането на научни изследвания, както и подготовката на дисертационния труд. Обучението на докторанти по докторска програма „Медицина на бедствените ситуации“ във Военномедицинска академия се реализира съгласно съвременните тенденции в развитието на тази специалност.

Стандарт 4. Прием, развитие, признаване и дипломиране на докторантите.

Критерий 4.1. Изградени са структури и са разработени вътрешнонормативни документи (правилници, разпоредби, инструкции) за функционирането на системата – от приема на докторантите включително, до и след тяхната професионална реализация.

По 4.1.1. Във ВМА процедурите по прием и обучение на докторанти са уредени съгласно законите в страната, както и Правилника за устройството и дейността на ВМА, Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности във ВМА. Изразен е стремежът за съобразяване с европейските стандарти и националната стратегия за развитие на образованието и здравеопазването, и подготовка на докторантите за работа в силно конкурентна среда. Осъществява се периодична обратна връзка с докторантите за проучване качеството на образователния процес и тяхната професионална реализация и кариерно развитие. Цялата документация, свързана с докторантите е публикувана на интернет страницата на ВМА. Докторантите са задължени да посещават обученията, организирани от Докторантското училище, да участват в обучителни семинари, конгреси, конференции в страната и чужбина, както и да развиват своята публикационна активност.

По 4.1.2. Във ВМА има изградена система за насърчаване на научноизследователската дейност на докторантите. Прилагат се разнообразни форми за включване на студенти и докторанти в изпълнението на научноизследователски проекти и научни прояви: участие в научни колективи на съответни звена, участие в изследователски екипи на външни организации, участие в изследователски проекти, индивидуално разработване на изследователски проект. Тези форми се популяризират чрез различни информационни средства.

Осигурена е възможност за публикуване на техни статии в различни печатни научни издания: *Revue Internationale des Services de Sante des Forces Armees*, *Военна медицина*, официално издание на Българското научно дружество по военна медицина и Военномедицинска академия, в научното списание на Балканския военномедицински комитет, *Balkan Military Medical Review* и други.

По 4.1.3. Във ВМА е създадена традиция за развитие на научния потенциал на докторантите и за подкрепа на научните им изяви. Академията има сключени договори за сътрудничество с висши училища и научни организации за мобилност на преподаватели, специализанти и докторанти. Докторантите имат възможност да разработват част от трудовете си в други структури в България и Европа, съгласно *сключените 19 договора за сътрудничество между ВМА и други институции*. През отчетния период участието на докторантите във ВМА в научната продукция и в научните форуми е 14%.

За периода 2016 – 2022 г., по докторска програма „Медицина на бедствените ситуации”, професионално направление 7.1 Медицина, в Катедра „Медицина на бедствените ситуации“ са обучавани трима докторанти.

За периода 2016 – 2022 г. докторантите по докторска програма „Медицина на бедствените ситуации” са реализирали 20 научни публикации в български и чуждестранни издания. Участвали са в 16 национални и 5 научни форума в чужбина с доклади и постери.

По 4.1.4. Във Военномедицинска академия, съществува утвърдена практика, традиция и институционални условия за реализиране на нормативно уредените процедури по приема, обучението и реализацията на докторанти.

През периода 2016 – 2022 г. двама докторанти от Катедра „Медицина на бедствените ситуации“ са продължили своята академична кариера след успешна защита.

Констатации от проверката по Стандарт 4:

Във Военномедицинска академия, съществува утвърдена практика, традиция и институционални условия за реализиране на нормативно уредените процедури по приема, обучението и реализацията на докторанти. Изградени са структури и са разработени вътрешнонормативни документи за функционирането на системата – от приема на докторантите включително, до и след тяхната професионална реализация. Доказателственият материал е в подкрепа на това становище.

Стандарт 5. Преподавателски състав.

Критерий 5.1. Научната организация има разработена политика за осигуряване на качествен академичен състав, за подготовка на докторанти, която е част от стратегията за развитие на институцията.

По 5.1.1. Обучаващото звено по докторска програма „Медицина на бедствените ситуации“ е Катедра „Медицина на бедствените ситуации“. Общият брой на преподавателите на основен трудов договор е 7 души. От тях – 4 хабилитирани, двама главни асистенти и един асистент.

Двама от хабилитираните преподаватели са в областта на докторската програма, като един от тях е с придобита медицинска специалност по „Медицина на бедствените ситуации“. Един хабилитиран преподавател е с образователната и научна степен „доктор на науките“. Главните асистенти са с образователната и научна степен „доктор“ по „Медицина на бедствените ситуации“. Асистентът е зачислен за специализация по „Медицина на бедствените ситуации“.

По 5.1.2. Голяма част от научната продукция на академичния състав от Катедра „Медицина на бедствените ситуации“ е съобразена с тематиката на докторската програма. За периода 2016 – 2022 г. хабилитираните преподаватели са реализирали 109 научни публикации в български и чуждестранни издания, от които 28 в реферирани и индексирани издания в *Web of Science* и *Scopus*. Девет от публикациите са в списания с импакт фактор (*JIF*) и импакт ранг (*SJR*). Участвали са в 28 национални и 33 научни форума в чужбина с публикувани резюмета, и в написването на 5 монографии, учебници и учебни помагала като самостоятелни автори и съавтори. За акредитирания период нехабилитираните преподаватели са реализирали 37 научни публикации. Участвали са в 17 национални и 15 научни форума в чужбина с доклади и постери.

Относителният дял на научните публикации на хабилитираните преподаватели, които ще провеждат обучение на докторанти по докторска програма „Медицина на бедствените ситуации“ е 74,7% от общата публикационна активност на Катедрата, а относителният дял на научните публикации в реферирани издания е 100%.

По 5.1.3. Катедра „Медицина на бедствените ситуации“ има утвърдени практики и успешни изяви по специалността на докторантурата и в професионалната област, към която принадлежи. Академичният състав на Катедра „Медицина на бедствените ситуации“ е с висока професионална квалификация и научно преподавателско ниво. Той поддържа високо активна експертна и консултантска дейност. Хабилитираните преподаватели са членове на Експертни комисии, Редколегии на списания, Държавни комисии за придобиване на специалност, Национални и Международни научни дружества по Медицина на бедствените ситуации.

Констатации от проверката по Стандарт 5:

Обучаващото звено разполага с квалифициран академичен състав по научната специалност „Медицина на бедствените ситуации“. Осъществява се научноизследователска дейност, голяма част от която е по актуална тематика на докторската програма.

Стандарт 6. Учебни ресурси и подпомагане на студентите.

Критерий 6.1. ВМА развива материално-техническа и информационна база, необходима за учебно-преподавателската, научноизследователската, художественотворческата и спортна дейности.

По 6.1.1. Военномедицинска академия разполага с необходимия капацитет от аудитории, кабинети, лаборатории, ателиета, библиотечни места и др., създаващи академичен комфорт за работа на докторантите. Академията разполага със зали, които могат да се използват от всички научни направления както следва: 1 компютърна зала с 10 работни места с инсталирани програми за самообучение; кинозалон – 500 места, аула – 200 места и 10-та зала – 150 места; 18 учебни зали с по 25 места, експериментално отделение и всички съвременни средства за презентиране. В помощ на докторантите е и създадения *Високотехнологичен симулационен тренировъчен център*.

Катедрата по Медицина на бедствените ситуации разполага с една собствена учебна зала с 30 работни места. За докторантите е осигурена възможност за работа в кабинет с 3 работни места с компютър и достъп до интернет.

Подготвянето на дисертационните трудове се улеснява както от провежданите обучения и консултации в Катедрата и Докторантското училище, така и от предоставянето на свободен достъп до бази данни с научни публикации в областта на докторската програма, налични в библиотеката на ВМА. На разположение на докторантите са и електронни учебници, книги и други дигитални ресурси, свързани с обучението им в докторската програма.

По 6.1.2. В Катедра „Медицина на бедствените ситуации“ е създадена и се поддържа необходимата материална база, осигуряваща условия за учебна и изследователска дейност на докторантите. ВМА разполага с *отделение по експериментална медицина*, където могат да се извършват опити, свързани с обучението по докторската програма.

Катедрата разполага с лекционна зала снабдена с мултимедия, може да ползва и аудиторията на ВМА. За докторантите съществуват работни места с осигурен компютърен достъп с интернет. Докторантите могат да използват библиотеката на ВМА, както и наличната литература в Катедрата. Библиотеката на ВМА подпомага преподавателската, научноизследователската и лечебно-диагностичната дейност на академичния състав, както и самоподготовката на докторантите.

ВМА предоставя реални възможности докторантите да работят по проекти, ръководени от членове на академичния състав, включително и такива с приложна насоченост, свързани с тематиката на дисертационните им трудове. Създадени са добри възможности за публикуване на съответните постижения.

По 6.1.3. Осигурен е достъп на докторантите до съответни научни издания и бази данни. Библиотеката на Военномедицинска академия разполага с над 28 800 библиотечни единици научна и справочна литература и предоставя богати възможности за информиране. Тя комплектува книги, периодични издания (списания, годишници, научни трудове и др.), дисертации, научноизследователски разработки и

документални източници на информация в областта на медицината. Библиотеката членува в Българския информационен консорциум (БИК).

Библиотечните дейности са автоматизирани. Работи се с електронен каталог книги и електронен каталог читателска картотека по софтуер на СофтЛиб. Читателските места в читалнята са с компютърни конфигурации. Читателите имат свободен достъп до online бази данни на EBSCO Information Services: EBSCO host Web – MEDLINE Complete, Academic Search Ultimate, Business Source Ultimate, Health Source, Green FILE, Library, Information Science & Technology Abstracts, Teacher Reference Center, European Views of the Americas: 1493 to 1750, AHFS Consumer Medication Information; EBSCO Discovery Service; DynaMed, достъпни за читателите както в библиотеката, така и от компютрите на работните им места в клиниките, с достъп до гореизброените електронни бази без парола, с възможност да си регистрират и отдалечен достъп.

Във Военномедицинска академия има изградена компютърна мрежа с работни места във всички катедри, клиники и лаборатории (автоматизирана болнична система) и е осигурен денонощен достъп до Интернет, който едновременно с “online” достъпа до абонираните бази данни, осигурява на читателите възможност да ползват широк кръг информация за световните достижения в областта на медицинската и военномедицинската наука. Материалната база на ВМА предоставя възможност за провеждане на учебните занятия на необходимото високо ниво.

По 6.1.4. На докторантите са предоставени възможности да публикуват резултатите от научноизследователската си дейност в български и международни списания: *Военна медицина*, официално издание на Българското научно дружество по военна медицина и Военномедицинска академия, в научното списание на Балканския военномедицински комитет, *Balkan Military Medical Review* и др. Естествен стимул да представят резултатите от изследователската си работа е необходимостта да постигнат определен брой публикации преди защита, както и фактът, че публикационната активност увеличава атестационната им оценка. Докторантите се подпомагат при участие на научни форуми особено в нашата страна. Всички разходи за всяка една докторантура се разглеждат в Съвета по отбрана след аргументирано становище на Началника на ВМА.

Констатации от проверката по Стандарт 6:

Обучаващото звено притежава добро материално-техническо оборудване и информационна база, които отговарят на съвременните изисквания и предоставят необходимата академична атмосфера за обучение и научна дейност. На докторантите е осигурена възможност за публикуване на резултатите от научните изследвания и представянето им на научни форуми.

Стандарт 7. Управление на информацията.

Критерий 7.1. Военномедицинска академия има изградена организация за управление на информацията, свързана с обучението и реализацията на докторантите.

По 7.1.1. Във ВМА, съществува цялостна стратегия за качеството на обучение и процеса на неговата реализация. Отговорниците по качеството в Катедрите поддържат изискуемата по стандарта документация съгласно правилата на системата за управление на качеството. Всяка завършена година от подготовката на докторанта завършва с годишен отчет за изпълнението на индивидуалния план, обсъден на КС, където се гласува атестационна оценка и се приемат насоки за следващите етапи на подготовка.

Предлаганата докторска програма по „Медицина на бедствените ситуации“ напълно съответства на академичната среда, предоставя възможност за развитие на новите кадри в Катедрата и отговоря на потребностите за продължаване на обучението на завършилите съответна магистърска степен.

По 7.1.2. Ефективността на управление на качеството на обучение се огласява чрез изградена *вътрешна информационна система (Форум)*, в която се публикува актуална информация, свързана с обучителния процес на докторанти, специализанти и курсисти. Отделно информацията е публично достъпна и чрез *уеб сайта на ВМА*. Наред с това, достъпни за всички заинтересовани страни са данните от оценките на външни институции като НАОА. Периодично се провеждат курсове и анкети сред докторантите и академичния състав, свързани с качеството на обучение и повишаване на квалификацията. Анкетният лист е разгледан и приет от Академичния съвет на ВМА. *Анкетите се провеждат и анализират от Катедра „Военна медицина“ и се публикуват в списание „Военна медицина“*. Поддържа се ефективна организация при разработката, обсъждането, утвърждаването и внедряването на отделните елементи от системата за качеството на входа, по време на процеса на обучение и на изхода, с възможности за тяхната идентификация и проследимост. Чрез наличната информационна база, публично се огласяват и потребностите от промяна, както и информация за реализацията и развитието на завършилите докторанти по професионални направления.

Констатации от проверката по Стандарт 7:

Във Военномедицинска академия съществуват методи за събиране и анализ на информация за качеството на обучение, учебните програми, за осигуряване на релации: преподавател – докторант и докторант – административно обслужване, информация за реализацията и развитието на завършилите докторанти по професионални направления.

Стандарт 8. Информация за обществеността.

Критерий 8.1. Научната организация публикува информация за: приети документи и учебна документация на докторската програма; решения и резултати от одити, свързани с качеството на обучение на докторантите и на академичния състав; решения от академични и факултетни съвети; проведени университетски форуми с участието на докторанти.

По 8.1.1. Цялата документация по приема, зачисляването и управлението на обучението на докторантите във ВМА се оповестява на web страницата на академията и в списание „Военна медицина“. Всички докторанти имат достъп до изнесените нормативните документи с изискванията на всеки етап от обучението. Осигуряването на обществено достъпна информация подпомага поддържането на комуникация и сътрудничеството между обучаващото звено и потребителите.

Периодично се организират научни конференции, на които учени, докторанти и студенти представят свои разработки и резултати, като представените резултати след оформянето им в публикации, според изискванията и рецензирането им от специалисти се публикуват цялостно или в резюмиран вид в съответните специализирани списания и сборници.

За популяризиране на продукцията на преподавателите и обучаващите се, във ВМА се организират извънаудиторни дейности, както и периодични публични събития. Военномедицинска академия традиционно организира и съорганизира редица национални и международни научни форуми, а също така стимулира участието на преподаватели и докторанти в други научни форуми в страната и чужбина.

По 8.1.2. Във Военномедицинска академия са изградени условия докторантите да участват в научни и образователни форуми, в международни проекти и да се включват в академичния обмен, като се ползват от възможностите на международното сътрудничество. Информацията относно възможностите за мобилност на докторантите се получава в Библиотеката на ВМА, където се намират договорите за сътрудничество. Определянето на участниците в академичния обмен се осъществява на конкурсен принцип по определени критерии и резултатите са обявяват своевременно.

ВМА има сключени *19 договора за сътрудничество* с висши училища и научни организации за мобилност на преподаватели, специализанти и докторанти, *което създава предпоставки за включване и на докторанти от програмата по Медицина на бедствените ситуации.*

По 8.1.3. Дисертационните теми на докторантите касаят актуални проблеми на Медицина на бедствените ситуации и на общественото здраве, не само у нас, а и в чужбина. Използването на иновативни изследователски методи ги поставя на високо ниво в съвременната наука.

Във ВМА е създадена традиция за развитие на научния потенциал на докторантите, и за подкрепа на научните им изяви. Едно от доказателствата в тази насока е системното организиране на научни конференции, с активното участие на докторанти. Авторитетен форум, в който докторантите на ВМА се включват активно е ежегодният конгрес на Балканския военномедицински комитет (БВМК), с участието на военномедицинските служби на Албания, България, Гърция, Румъния, Сърбия и Турция. На конгреса се разглеждат най-новите постижения на военната и цивилна медицина.

През отчетния период докторанти са участвали в редица научни форуми в страната и чужбина. Подкрепа за включването им в такива форуми оказва и докторантското училище.

Констатации от проверката по Стандарт 8:

Във Военномедицинска академия, редовно и периодично се публикува информация за приети документи и учебна документация на докторските програми, решения и резултати от одити, свързани с качеството на обучение на докторантите и на академичния състав, решения от академични съвети и проведени форуми с участието на докторанти. ВМА подпомага и стимулира участието на докторантите в научни форуми и програми за мобилност.

Стандарт 9. Текущ мониторинг и периодичен преглед на програмите.

Критерий 9.1. Регулярен мониторинг (преглед) и актуализиране на докторските програми, съобразно еволюцията на научните знания, изследвания и технологии.

По 9.1.1. Докторските програми във ВМА са в съответствие със съвременните изисквания и тенденции на науката и практиката, като се осигурява редовен мониторинг, периодичен преглед и своевременно осъвременяване. Спазването на графика на индивидуалните планове на докторантите се отчита на периодични Катедрени съвети. При обсъждането се внасят препоръки и се правят корекции, според актуалната научна информация по тематиката на дисертацията, което гарантира изпълнението на поставените цели. Протоколите от заседанията на Катедрени съвет, решенията на Академичния съвет и цялостния ход на докторантурите са налице в личните досиета на докторантите.

По 9.1.2. Системата за управление на качеството във ВМА, подлежи на непрекъснат контрол с цел нейното поддържане, развитие и усъвършенстване. Формулирани са главните цели и основните задачи на Системата за осигуряване на качество, регламентирани са нейните органи и административните единици – *Комисия за управление и оценка на качеството на учебния процес и Отговорник по качеството на Катедрата*. Военномедицинска академия осигурява процедури и практики при планирането и изпълнението на дейностите по повишаване на качеството и ефективността на докторантските програми.

Експертната група установи, че политиката по качество, приета от ВМА, се следва от ръководството на Катедра „Медицина на бедствените ситуации“.

Констатации от проверката по Стандарт 9:

Във Военномедицинска академия се осъществява регулярен мониторинг и актуализиране на докторските програми, съобразно съвременните изисквания и тенденции на научните знания, изследвания и технологии. Ръководството на Катедра „Медицина на бедствените ситуации“ изпълнява политиката по качество на ВМА.

Стандарт 10. Циклично външно осигуряване на качеството.

Критерий 10.1. ВМА осъществява планирани дейности за самооценяване и външни оценки на докторските програми.

По 10.1.1. Съгласно „Стандарти и насоки за осигуряване на качеството в Европейското пространство за висше образование (ESG)“, докторските програми са обект на периодично външно оценяване. Външното оценяване на качеството на обучение във ВМА се осъществява от Националната агенция за оценяване и акредитация (НАОА) при всички процедури за акредитация. При издаване на решение за акредитация, агенцията дава и препоръки. Изпълнението на тези препоръки подлежи на проверка и отчитане при процедури за следакредитационно наблюдение и контрол (САНК). Външен мониторинг се осъществява и от други организации – МОН, Сметна палата и др.

Военномедицинска академия има *34 програмни акредитации на докторски програми*. Голяма част от докторските програми са претърпели промяна в резултат на препоръките от външни оценки.

Препоръки от предишна програмна акредитация на ВМА по докторска програма „Медицина на бедствените ситуации“, професионално направление 7.1 няма.

Констатации от проверката по Стандарт 10:

Във Военномедицинска академия успешно функционира система за управление на качеството, в съответствие с ESG изискванията. Осъществяват се планирани дейности за самооценяване и външни оценки на докторските програми. Изпълняват се решенията на Академичния съвет за отстраняване слабостите от предходните акредитации.

IV. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Въз основа на направените констатации ПКЗС предлага на Акредитационния съвет да даде право на Военномедицинска академия – София да провежда обучение по докторската програма „Медицина на бедствените ситуации“ от професионално направление 7.1. Медицина.

ПРЕПОРЪКА:

1.Регулярно да се обявяват конкурси за редовни докторанти

Срок: постоянен

Председател на ПКЗС:

/проф. д-р З. Каменов, дмн/